

A large, light gray silhouette of a tree with many branches and leaves, serving as a background for the text.

Tartu Ülikooli väarikate ülikool

15

TARTU ÜLIKOOL

Tartu Ülikooli elukestva õppe keskus, 2024

Fotod: Marja-Liisa Plats, Andres Tennus, erakogud

Väärikate ülikooli sünnipäevaks

Eestlased usuvad elukestvasse õppesse, mis on saanud igapäevaelu loomulikuks osaks. Eelmisel aastal osales ligi neljandik täiskasvanud õppijatest elukestvas õppes. Me räägime viimastel aastatel tulevikku vaatavalt ömblusteta haridusest, sujuvast liikumisest haridustasemetega ja -liikide vahel – paindlikest õpivõimalustest, mis on valikurohked ja kättesaadavad ning vastavad ühiskonna ja tööturu arenguvajadustele, aga ka enesetäiendamise võimalustest eri sihtrühmadele, sh eakamale elanikkonnale. Me õnneks ainult ei räägi, vaid ka tegutseme.

Tartu Ülikool elukestva õppe ülikoolina peab oluliseks pakkuda eri vanuses inimestele mitmekesiseid ja paindlikke teaduspõhise õppe võimalusi. TÜ väarikate ülikool, mis tänavu tähistab oma 15-ndat sünnipäeva, on ellu kutsunud vanemaealistele paremate võimaluste loomiseks elukestvas õppes osalemiseks ning toimetulekuks muutavas ühiskonnas. Lisaks õppimisele on oluline ka sotsiaalne võrgustik, suhtlemine kursusekaaslastega, kogemuste jagamine ja inspiratsiooni saamine.

Suur rõõm on, et väarikate ülikool on oma algusaegadest peale ühiskonnas hästi vastu võetud ja tunnustust leidnud. Väarikate

ülikooli tegevust toetavad Haridus- ja Teadusministeerium, kohalikud omavalitsused ja eraettevõtjad. Tänuksõnad kuuluvad programmijuhtidele, kes suure pühendumusega väärivate ülikooli tegevusi regioonides korraldavad, toetajatele ja vabatahtlikele ning muidugi tublidele ja järjekindlatele õppijatele.

Tiia Ristolainen
*Tartu Ülikooli elukestva õppe
keskuse juhataja*

Hea väarikate ülikoolis õppija

Minu jaoks on väga tähenduslik, et õpetame ülikoolis nii neid, kes alles valmistuvad sisseastumiseks – ülikooli teaduskool toetab andekaid ja teadushuvilisi noori juba põhikooli lõpust alates – kui ka neid, kel õpingutest pool sajandit möödab. Teid – head väarikad õppijad. See annab ülikoolile laiema vaate ja arusaama kogu ühiskonna vajadustest ja huvist. Oleme rahvusvaheline tipptasemel teadusülikool ning tänu sellele ka parimal viisil ja järjekindlalt kogu Eesti ülikool. Palju õnne väarikate ülikoolile, kes on küll oma õppijatega võrreldes noorukieas – „vaid“ 15aastane. Nagu teame, pannakse pikale, tegusale ja väarikale elule algus varases nooruses. Viisteist aastat on just selline vanus, kus hakkab vaikselt tekkima arusaam, kuhu on ambitsioon ja võimekus edasi liikuda. Väarikate ülikool on teinud oma kindlasti pikale elule väga tubli alustuse, kasvades 15 aastaga kahest programmist ligi 474 õppijaga tänaseks 16 programmi ja ligi 3500 õppijani.

Jaksu ja tervist uuteks õppimise ja õpetamise aastateks!

Aune Valk
Tartu Ülikooli õppeprorektor

Ülevaade väarikate ülikoolist

Tartu Ülikooli väarikate ülikool sündis 2010. aastal Pärnus. Mõtte algatajateks olid 15. juunil kogunenud aktiivsed pärnakad, kes moodustasid väarikate ülikooli nõukoja. Uudse, spetsiaalselt eakamale auditooriumile suunatud täiendusõppeprogrammi võttis oma tiiva alla TÜ Pärnu kolledž, eestvedajateks selle toonane direktor Henn Vallimäe ja projektijuht Mari Suurväli. Samal aastal alustas väarikate ülikooli programm ka Tartus. Üha

laieneva väarikate ülikooli võrgustiku koordineerimine koondus TÜ avatud ülikooli, hilisema elukestva õppe keskuse juhtimise alla. Praeguseks hõlmab 15. õppeaastat tähistav väarikate ülikool 16 auditoorset programmi 15 erinevas Eestimaa piirkonnas (vt kaarti lk 9) ja lisaks veebiprogrammi, olles kokku ligi 3500 osalejaga oluline osa Tartu Ülikooli täiendusõppijate kogukonnast.

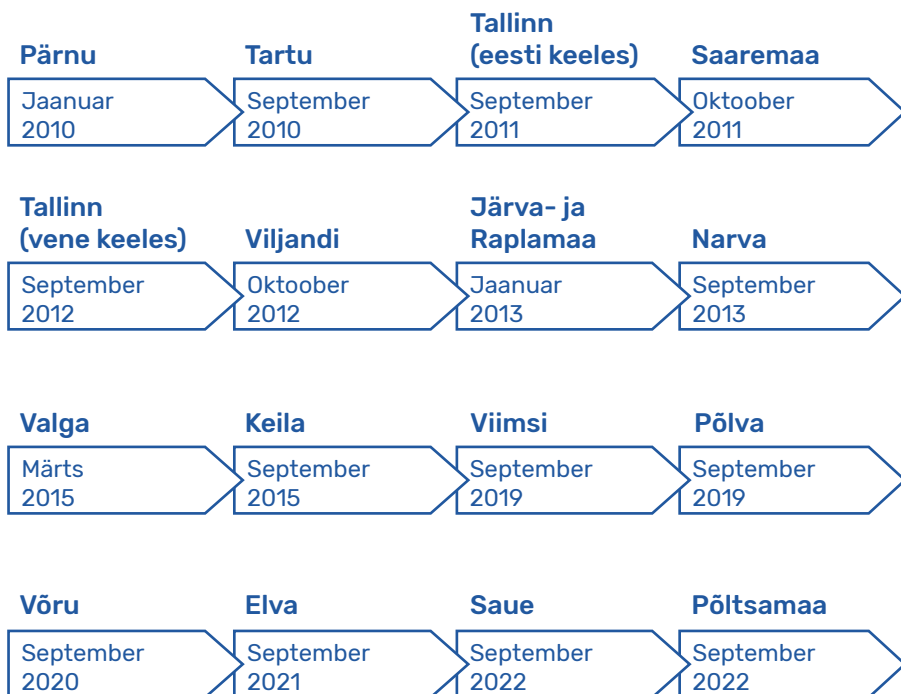
Väarikate ülikooli korraldamise eesmärk on vanemaealistele õppijatele noortega võrdsete õppimisvõimaluste pakkumine ning nende rahulolu suurendamine teadmiste, teadlikkuse, isiksuse ja loovuse arendamise kaudu. Uute oskuste ja teadmiste omandamine aitab osalejatel kohaneda kiirelt muutuvus ühiskonnas. Elukestev õpe toetab õppijate aktiivset eluhoiakut ja valmisolekut ühiskonda panustamiseks ning pakub neile lisavõimalusi sotsiaalseks suhtluseks. Kõik nimetatud aspektid mängivad uuringute kohaselt olulist rolli vanemaealise elanikkonna emotsionaalse heaolu ja vaimse tervise tagamisel.

Väarikate ülikooli programmide lektorid on TÜ ja teiste kõrgkoolide õppejõud ja teadlased ning ühiskonnas tunnustatud arvamusiidrid ja erinevate valdkondade eksperdid. Õppeaasta lõpus saavad TÜ täiendusõppe tõendid vähemalt 75% loengutes osalenud õppijad.

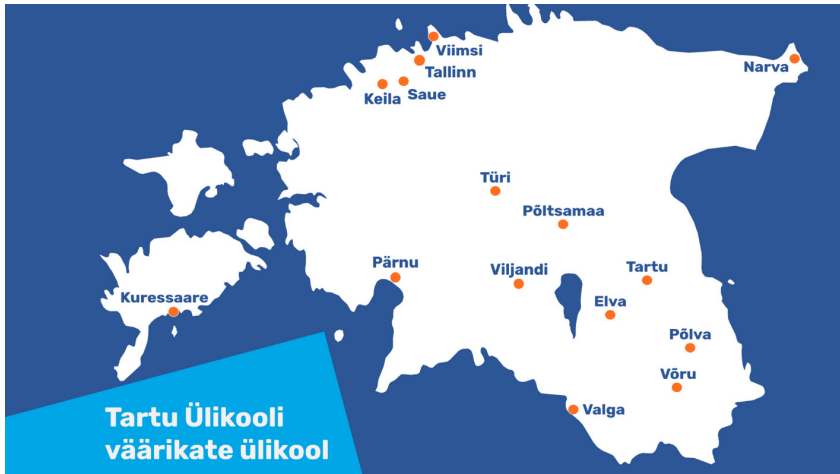
Tartu Ülikooli väarikate ülikooli koduleht:
<https://ut.ee/et/vaarikate-ulikool>

Väärikate ülikooli ajatelg

Väärikate ülikooli programmid 2023/24. õppeaastal

Korraldajad ja koostööpartnerid, algusaasta, programmijuhid läbi aastate

Pärnu (TÜ Pärnu kolledž) – 2010,
programmijuht Mari Suurväli

Tartu (TÜ elukestva õppe keskus) – 2010,
programmijuhid Karmel Tall, Laura Roop, Viire Sepp

Tallinn (TÜ Tallinna esindus) – eestikeelne programm 2011,
venekeelne 2012,
programmijuhid Karmel Tall, Mai Olde, Ene Teemäe

Saaremaa (MTÜ Oesel Studium) – 2012,
programmijuht Maie Meius

Viljandi (TÜ Viljandi kultuuriakadeemia) – 2012,
programmijuhid Tiiu Männiste, Piret Aus

Järva- ja Raplamaa (Türi vallavalitsus) – 2013,
programmijuht Kristina Gudinas

Narva (TÜ Narva kolledž) – 2013,
*programmijuhid Nelly Randver, Anna Markova,
Viktoria Tsvetarnaja*

Valga (Valga vallavalitsus) – 2015,
programmijuhid Anneli Rants, Kalmer Sarv, Marika Muru

Keila (MTÜ Keila Piirkonna Väärikate Ülikool) – 2015,
programmijuhid Mairoos Kald, Urve Paltser

Viimsi (Viimsi vallavalitsus) – 2019,
programmijuhid Moonika Oras, Kadri Sild

Põlva (MTÜ 3G Liit) – 2019,
programmijuht Ene Lellep

Võrumaa (MTÜ Navi Külaselts) – 2020,
programmijuht Ülle Tillmann

Elva (MTÜ Hoolekoda) – 2021,
programmijuhid Gerda Kiipli, Teele Kravtšenko

Saue (Saue Kultuuri- ja Huvikeskus) – 2022,
programmijuht Andres Siitan

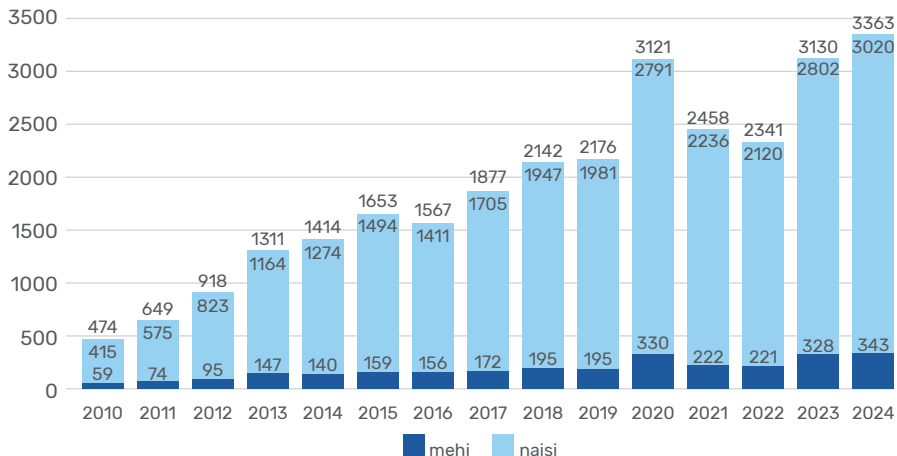
Põltsamaa (Põltsamaa vallavalitsus) – 2022,
programmijuhid Marilin Mölder, Ehtel Valk

Veebiseminaride programm (TÜ elukestva õppe keskus) – 2021,
programmijuhid Karmel Tall, Viire Sepp

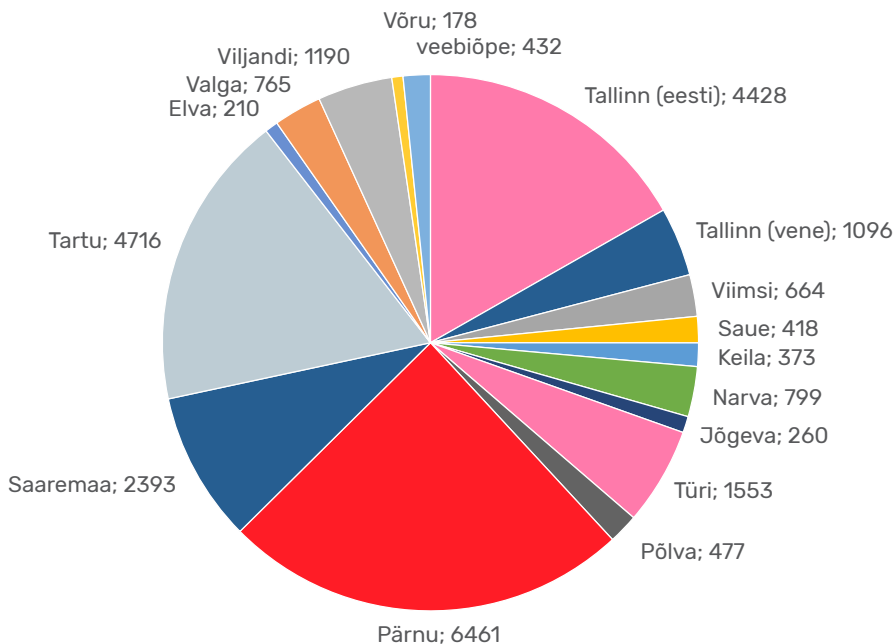
Väärikate ülikooli väarikad arvud 2010–2024

- **186** väarikate ülikooli programmi, neist
 - **140** põhiprogrammi
 - **4** veebiseminaride programmi
 - **32** keelekursust
 - **9** arvuti- ja digioskuste koolitust
 - **1** ettevõtluskursus
 - lisaks õpikojad, õppekäigud, ekskursioonid ja ühisüritused
- **28 594** osaluskorda, neist **26 413** põhiprogrammides
- **8656** unikaalset õppijat
- **47** inimest on osalenud programmis kõigil 15 aastal
- Üle **160** inimese on aja jooksul osalenud samal aastal vähemalt kahes programmis, sh **5** inimest neljas programmis.

Põhiprogrammides osalejate arvud 2010–2024

Osalejaid programmi

Huvitavat

- Vanimate õppijate keskmine vanus 2010–2024: naised – 93,7 aastat ja mehed – 93,6 aastat
- Populaarseimad perenimed: Tamm (51), Mägi (40), Saar (35), Sepp (32), Kask (28), Kukk (25), Kaasik (24)
- Populaarseimad eesnimed naistel: Sirje (219), Tiiu (206), Anne (188), Maie (160), Urve (126), Malle (123)
- Populaarseimad eesnimed meestel: Rein (44), Jüri (35), Jaan (30), Ants (22), Vello (22), Mart (13)

Väärikate ülikooli tegevused

Loengud

Menukaimad teemad:

- Ajalugu ja kultuur
- Haridus
- Loodus ja keskkond
- Majandus
- Tervis ja meditsiin
- Uued teadussaavutused
- Vaimne ja füüsiline heaolu
- Ühiskond ja poliitika
- Kasulikku igapäevaelus toimetulekuks

Õppetäev "Käevaimeldus" aulal
29.09.2023

Ohutuspäev 12.09.2023
Päästeteenistuse õppelaud

Lühikursused ja õpitoad

- Inglise, saksa ja soome keele vestluskursused
- Arvutiõpe ja digioskuste koolitused, sh veebiõppena
- Kriisireageerimise, aianduse, hõbemajanduse, reisimise, mälestuste talletamise jt õpitoad

Õpireisid

- Kultuuri- ja riigiasutused, nt Eesti Rahva Muuseum, Arvo Pärdi Keskus, Narva Muuseum, Riigikogu
- Teatrikülastused
- Ekskursioonid ja loodusmatkad

Traditsioonid

- Pidulikud aktused õppeaasta lõpus
- Väarikate ülikooli märkide üleandmine
- Põlva programmi õppeaasta lõpus traditsiooniline puu istutamine
- Pärnu väarikate teelaud kolledži üliõpilastele
- Saue ja Põltsamaa programmide loengute toimumine valla erinevates keskustes

Väarikate ülikooli toetajad

- Haridus- ja Teadusministeerium
- Kohalikud omavalitsused
- Eraettevõtjad
- Vabatahtlikud

Mida tähendab osalemine väarikate ülikoolis? Noppeid osalejate tagasisidest

Elva

On, mille nimel kodust välja tulla. On meeldiv, et meid väärtustatakse, annab parema enesetunde.

On huvitav midagi uut ja kasulikku teada saada.

Teen loengutes märkmeid ja hea on kodus perele rääkida. Teadmisi on kuhjaga. Käin nii Elva kui Tartu väarikate ülikoolis. Sõpru saab palju.

Järva- ja Raplamaa

Väarikate ülikool „asendab“ minu jaoks akadeemilist ülikooli, mis jäi mulle kättesaamatuks II maailmasõjas mõlema vanema varajase surma tõttu.

Käsitlemist on leidnud väga aktuaalsed teemad. Näiteks „Varu enne maru.“ Kuidas tulla toime tehnoloogia kiire arenguga? Millal kutsuda kiirabi ja millal ei ole see mõistlik? Kuidas märgata enda kõrval abivajajat ja kuidas ekstreemses situatsioonis käituda? Väga oluline on küberturvalisuse teema. Ikka mõtlen, et mind see ei puuduta, aga elu näitab, et puudutab ikka küll.

Põltsamaa

Igast kodunt välja tulemisest on eakale inimesele kasu, lisaks veel suurepäraseid nipid-tarkused. Suurepärane! Olen enda üle uhke, et nii asjalikku ülikooli astusin!

Käin väarikate ülikoolis, et saada kaasaegseid teadmisi ja olla rohkem kursis uute suundumustega. Saan võrrelda oma mõtteid loengus kuulduga.

Põlva

Tänu väarikate ülikoolile oleme õppinud, kuidas suhelda noortega – vestluses laste või lastelastega tasub kasutada avatud ja sisulisi küsimusi, mitte ainult „kuidas läheb?“.

Oleme käinud ja näinud kaasaegseid koolituse vorme ja ka õppeasutusi (Tartu Tervishoiu Kõrgkool, TÜ Delta maja). Ka vanemas eas on tore uuendustega kursis olla.

Pärnu

Väarikate ülikool pakub välja palju selliseid teemasid, mida ei ole osanud alati ise leida ega ole tulnud selle peale, et need teemad on niivõrd huvitavad. Nii avardubki silmaring!

Olen isiklikult endale üllatuseks hakanud tundma suuremat huvi välispoliitika vastu. Seda tänu välispoliitika teemadele loengutes ja veebiseminaridel. Kõik loengud on andnud midagi, mida edasi mõelda ja arutada. Mõne loengu ja veebiseminari järel

olen otsinud käsitletud teemale lisaks veel vastavat kirjandust, et teemaga edasi minna.

Õppekäigid, ekskursioonid, õpitoad on andnud teadmisi kultuurist, loodusest, ajaloo; huvitavad on erinevate inimeste reisimuljed.

Olen tänulik ja õnnelik, et sellises eas on mul veel võimalik osa saada üritusest ja vestlustest, mida väarikate ülikool pakub.

Saaremaa

Väarikate ülikool on mulle andnud usu nooruse jätkumisse – me ikka veel suudame ka kõrges vanuses teadmisi omandada ja uudishimulikud olla ümbritseva maailma suhtes. Vaat kui palju tõeliselt eakaid inimesi end neljapäeviti koduuksest välja kooli poole sätib!

Teatud mõttes oled nagu õpilane, kes läheb kooli uute teadmiste ja oskuste järele. Juba loengupäevale minek on sündmus, sest kui elad maal ja eriti kusagil polegi käia, siis juba hommikul mõtled, kuidas hea välja näha ja kokku saada tuttavate inimestega, see kõik annab päevale oma võlu. Tahadki olla tublim ja tervem inimene, olla eluga kursis.

Ja peale selle, et on huvitavad loengud, toimuvad ka väljasõidud erinevatesse paikadesse, kus pole varem käidud, mida

pole nähtud. Koos kaaslastega kuhugi uude kohta minna on tore elamus.

Kõik esinejad on olnud suurepäraseid inimesed – säravad, laialdaste teadmiste, loogilise mõtlemise ja huumorimeelega, siirad, innustavad, kutsuvad kaasa mõtlema, ikka uusi ja uusi teadmisi pakkuvad ja maailma asjade üle arutlevad targad inimesed. Nende vestlusoskus, loomulik sarm ja teadmiste põhjalikkus tekitavad vajaduse räägitust-kuuldust kodus edasi mõelda ja täiendavat infot otsida. Samuti olen esinejate soovitusel raamatuid lugenud, mille olemasolust varem ei teadnudki.

Väärikate ülikoolis osalemine on andnud uut elurõõmu, teadmishimu ja kuuluvustunnet.

Tallinn

Esimesel korral sattusin loengule puhtjuhuslikult, kuid sealt edasi käisin juba täie teadlikkusega ja järgmisel aastal kutsusin osalema ka abikaasa. Tore on see, et igal aastal on huvitav ja mitmekülgne programm, toredad lektorid. Huvitav on see, et kuigi mõni teema on alguses tundunud mitte eriti huvipakkuv, siis loengu jooksul on arvamus muutunud, lektorid on osanud iga teema huvitavaks teha ja poolteist tundi on möödunud märkamatult. Igal kuul toimuv loeng distsiplineerib, seame oma nädala tööd-tegemised selle järgi.

Väärikate ülikoolis osalemine on olnud minu jaoks pigem „olla kaasatud“ tunde hoidja. Loengutest olen saanud mäluvärskendust, täiendust varasematele teadmistele, mõtteerksust ja vahel ka ahaa-elamuse. Viimasel ajal lisandunud Zoomi loengud on ka väga teretulnud ja huvitavad.

Kunagi on öelnud Nelson Mandela: „Haridus on kõige tugevam relv, mida kasutatakse selleks, et maailma muuta.“ Selle loengusarja kuulajad ei muuda küll maailma, kuid loodan, et oma suhtumist saavad küll muuta.

Tartu

Huvitavate loengute kuulamine loob hea meeleolu, aitab hoida meele erksana ning aju ja mälu töökorras. Osalemine aitab laiendada silmaringi, suurendab enesekindlust ning tõstab motivatsiooni vananeda väarikalt ja õnnelikult, et tulla toime tänapäeva kiiresti muutuvast maailmast.

Kogu õhustik auditooriumis, õhin, millega ikka ja jälle tullakse, olgu libe või sadagu, ikka vaja tulla, et kokku saada eakaaslaste jpt omasugustega, kuulda midagi teaduspõhist ja terviklikku, ette kantud pühendumuse, õhina ja osavõtlikkusega – just nii, nagu osasaajad ootavad.

Valisin väarikate ülikoolis õppimise, sest vanasõnagi ütleb, et tarkus tuleb tasapisi. Lisaks targemaks saamisele, on väarikate ülikoolis võimalus kohtuda vanade sõpradega, kellega koos kunagi ülikoolis õpitud või koos töötatud, saab ka kohtuda uute toredate kaaslastega. Teadlased on väitnud, et sotsiaalsed suhted on vanemas eas olulised. Enne loengu algust on võimalik arutada päevakajaliste sündmuste üle. Lisaks eelnevale on võimalus kodust välja tulla, panna ilusasti riidesse, teha soeng ja lisada näole pisut värvi.

Valga

Käin väarikate ülikoolis teadmisjanu kustutamaks.

Iga loeng on õpetlik, saab juurde uusi teadmisi.

Väarikate ülikoolis saab juurde elutarkust, seal on hea seltskond ja võimalus suhelda ning tunda end väarika ja targemana.

Viimsi

Väärikate ülikool on suurepärase võimalus tulla kord kuus koolama huvitavate inimeste loenguid väga huvitavatel ja aktuaalsetele teemadel. Hea on, et saame seda teha oma elukoha lähedal. Vürtsi on lisanud loengu ajal toimunud liikumispausid.

Oleme õppinud hindama nende teadlaste uurimistööd, kes ei ole avalikkuse tähelepanuga liialt hellitatud.

Olen kuue lapselapse vanaema ning hea on suhelda nendega, kui saan jagada ka loengutest saadud uusi teadmisi ja tarkusi, et äratada ka neis huvi.

Viljandi

Asusin väarikate seas õppima, sest tahtsin endale võtta sunni vähemalt kord kuus kodust välja saada. Minu eas ja erinevate tervislike põhjustega ei ole see kerge. Teiseks tahtsin oma mälu ja õppimisvõime proovile panna – praeguseni on ainult „fanaatiline” ristsõnade lahendamine mu mälu treeninud.

Tunda end väärikalt. Nii palju eakaid huvilisi – see annab iga kord väga positiivse laengu. Teemad on olnud kõik väga huvitavad ja lektorid ülihead.

On andnud tunde, et ka 80-aastane on väärtuslik ühiskonnaliige, kelle jaoks pingutatakse ja tehakse lausa ülikooli vormis väga väärtuslikke loenguid. On näha, et pingutatakse, ei tehta „üle jala” midagi ära, et linnuke kirja saada. See on väga oluline, hea ja soe tunne. See on see tunne, mis ajab iga ilmaga kord kuus ennast kodust välja ajama, isegi kui tervis pole kõige parem või väljas on hirmus libedus.

Võrumaa

VÜ annab värskendust nii vaimule kui ka teadmistele. Suurepärane võimalus eakatel kuhugi kuuluda, kodunt välja saada, vähendades üksi olemise tunnet ja andes sellega elule uue hingamise.

Elu meie ümber on nii kiirelt muutuv, teadasaamine kaasab mõtlema, annab võimaluse tunda ennast toimiva osana, mitte kõrvalejätetud kodanikuna siin ääremaal.

Meeldib, et loengute teemad on mitmekesised, huvitavate lektoritega. Saab praktilisi ja üldharivaid teadmisi. Annab kindlustunnet ja julgust toimetulekuks, aitab orienteeruda praeguses kiirelt muutuvjas ja kirevas maailmas. Inimene pole vana nii kaua, kuni ta millegi poole pürgib.

Kuidas defineerida väarikust?

Põlva programmi osalejate loometöid

Hingelt noor ja vaimult särav,
naudib elu, naeratab.
Rõõmsalt koolis nopib tarkust,
uuele on avatud...

Maimu Paatsi

Sõna „väarikas“ taga peituvad teod,
käitumine meid selle sõnaga seob.
Väarikas võib olla igas eas,
see idaneda võib kõigi peas:
kes endast lugu peab ja teistega arvestab,
väarikuse enda tegudesse salvestab.

Helgi Teder

Väärikus on see
kui pea sa hoiad püsti,
teistest lugu pead
ja tunned ennast hästi.

Väärikus on see
kui lisaks tarkusele
on kombekus su sees,
hing valla headusele.

Väärikus on see
kui teod ja sihid ausad,
kaunilt hallid juuksed
ehteks saavad lausa.

Väärikate ülikooli
ikka tahad minna,
olgu see siis Tartus
või väikeses Põlva linnas.

Eva Raup

VÄÄRIKAS:

Viisakas
Ärakuulav
Äraootav
Rahulik
Isikupärane
Korrektne
Aus
Sõbralik

Heli Leet

